

ล่ามภาษามือ

ความหมาย

ล่ามภาษามือ (Sign Language Interpreter) คือ ผู้ทำหน้าที่ แปลสารจากภาษามือเป็นภาษาพูด หรือจากภาษาพูดเป็นภาษามือ โดยการแปลสารนั้น จะรวมเอาสภาพของอารมณ์ ความรู้สึก และความถูกต้องของเนื้อหาสาระเข้าไว้ และสื่อออกไปให้ครบถ้วน ในภาษาที่ผู้รับรับได้อย่างสะดวกใจและเข้าใจ

ความสำคัญ

โดยทั่วไปคนหูหนวกแต่กำเนิดส่วนใหญ่จะใช้ภาษามือประจำชาติเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารระหว่างกัน เมื่อใดที่คนหูหนวกเหล่านั้น หรือบุคคลที่มีการได้ยินปกติต้องการสื่อสารกัน ก็อาจจะมีปัญหาความไม่เข้าใจภาษาเกิดขึ้น เพราะว่าคนหูหนวกไม่เข้าใจภาษาพูด และคนปกติไม่เข้าใจภาษามือ ล่ามภาษามือจึงเป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่แปลสาร ซึ่งรวมทั้งอารมณ์ และความรู้สึกที่อยู่ในสารนั้นให้ผู้ส่งสารและรับสารนั้นเกิดความเข้าใจได้ถูกต้อง

“ล่าม” มีบทบาทสำคัญมากสำหรับความสัมพันธ์ของคนปกติกับคนหูหนวก โดยปกติการใช้ล่ามมักเกี่ยวข้องกับผู้ใหญ่มากกว่าเด็กกลุ่มบุคคล แต่ในปัจจุบันความจำเป็นในการใช้ล่ามมีเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ

ประวัติความเป็นมา

ล่ามภาษามือหรือล่ามสำหรับคนหูหนวกนั้นมีความหมายเท่ากับการมีคนหูหนวกในโลก แต่ผู้ที่ทำหน้าที่ล่ามในอดีต ส่วนใหญ่เป็นพ่อแม่ พี่น้อง หรือบุตรหลานของคนหูหนวก ผู้ที่ทำงานกับคนหูหนวกมานาน หรือครูสอนคนหูหนวก ซึ่งมีความรู้ และมีทักษะในการใช้ภาษามือในระดับหนึ่ง เมื่อมีความจำเป็นในการที่จะต้องแปลสารให้กับคนหูหนวก และคนที่มีการได้ยินปกติ ก็จะให้บริการในลักษณะของ

การสงเคราะห์ ช่วยเหลือในรูปแบบของอาสาสมัคร มิได้เป็นอาชีพ เนื่องจากไม่ได้มีการฝึกอบรมคนเป็นล่ามอย่างเป็นทางการ

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติไว้ว่า ล่ามภาษามือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นบริการจากรัฐสำหรับคนพิการทางการได้ยิน และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ล่ามภาษามือก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา

การจดทะเบียนล่ามสำหรับคนหูหนวก The Registry of Interpreters for the Deaf (RID) ในสหรัฐอเมริกา เริ่มขึ้นใน ค.ศ. 1964 (พ.ศ. 2507) และได้ปรับปรุงใหม่ใน ค.ศ. 1972 (พ.ศ. 2515) ต่อจากนั้นก็มีการก่อตั้งสำนักงานทะเบียนล่ามสำหรับคนหูหนวกในประเทศอื่น เช่น ประเทศแคนาดา ออสเตรเลีย กลุ่มประเทศสแกนดิเนเวีย ญี่ปุ่น และอังกฤษ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยหลายแห่งเปิดสอนหลักสูตรการฝึกอบรมล่ามทั้งในระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท ในประเทศไทยวิทยาลัยราชสุดามีหลักสูตรการฝึกอบรมล่ามภาษามือเช่นเดียวกัน

ล่ามภาษามือในประเทศไทย เริ่มขึ้นใน พ.ศ. 2495 ภายหลังจากที่ คุณหญิงกมล ไรฤกษ์ เป็นผู้ อำนวยการโรงเรียนเศรษฐเสถียร (สอนคนหูหนวก ดุสิต) ด้วยมีนักเรียนหูหนวกเข้ามาศึกษาและมีครูที่ได้เริ่มเรียนรู้การใช้ภาษามือสื่อสารกับนักเรียนหูหนวก ผู้ที่ทำหน้าที่ “ล่ามภาษามือ” ที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับ ในการทำหน้าที่แปลจากภาษามือของคนหูหนวกเป็น ภาษาพูดหรือแปลจากภาษาพูดเป็นภาษามือ คนแรกคือ อาจารย์ปัทมทิพย์ ทิพยสุภราชกูร์ ซึ่งได้รับมอบหมายจาก คุณหญิงกมล ไรฤกษ์ ให้ทำหน้าที่เป็นล่ามให้กับ เจ้าหน้าที่ตำรวจในกรณีที่มีคนหูหนวกเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ในคดีความต่างๆ บางครั้งการแปลนั้นทำที่สถานศึกษา สถานีดำรวจหรือที่ศาล

โดยทั่วไปอาจารย์ปัทม์ ทิพย์สุภราชกุล จะมีผู้ช่วยเป็นคนหูหนวกอีกคนหนึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนช่วยตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษามือสื่อสาร กรณีที่คนหูหนวกเป็นโจทก์หรือจำเลย

คุณสมบัติของล่าม

ล่ามจะต้องมีทักษะการใช้ภาษาอย่างดีเขียนทั้งภาษามือและภาษาพูด เพราะล่ามจะต้องแปลข้อความหรือสารทั้งหมด รวมทั้งอารมณ์และเจตคติของการสื่อสารนั้น โดยไม่นำเอาความเห็นหรือความรู้สึกส่วนตัวมาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามความสำคัญของการแปลอยู่ที่ความถูกต้องของสารมากกว่าความเร็วหรือช้าของการแปลสาร

จรรยาทั่วไปของล่าม

1. รักษาความลับของสาร ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร
2. ล่ามจะทำหน้าที่แปลสารอย่างตรงไปตรงมาตามสภาพความเป็นจริงของผู้พูด ใช้ภาษาเหมาะสมกับผู้พูดและผู้ฟัง
3. มีความสามารถในการใช้ภาษาที่ตนจะต้องแปลทั้งสองภาษาในระดับที่เท่าเทียมกัน ถ้าจะต้องทำหน้าที่ล่ามภาษามือไทยเป็นภาษาพูดไทย ล่ามผู้นั้นจะต้องมีความสามารถในการใช้ภาษามือไทยได้ดีเท่ากับการใช้ภาษาพูดไทย
4. ล่ามไม่สอนหรือให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ที่รับบริการ ไม่แสดงความเห็น หรือความรู้สึกส่วนตัวขณะที่ทำหน้าที่
5. ล่ามจะรับงานที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมกับสภาพและความสามารถของตน เพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม
6. ล่ามจะประพฤติตนตามมารยาท เหมาะสมกับกาลเทศะ

สภาพปัจจุบันของบริการล่ามภาษามือไทย

ดังที่ทราบแล้วว่า ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2543) ล่ามภาษามือหรือล่ามสำหรับคนหูหนวกในประเทศไทย ยังไม่ได้มีการจดทะเบียนเป็นล่ามอาชีพเช่นในประเทศอื่นๆ แม้ว่าล่ามภาษามือไทยจะได้รับการฝึกอบรมหลักเกณฑ์การเป็นล่ามเบื้องต้นมาจากวิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี พ.ศ. 2541-2542 แต่ล่ามภาษามือดังกล่าวยังมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการใช้ภาษาที่แตกต่างกันมาก ผู้ที่มีความชำนาญด้านการเป็นล่ามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เป็นญาติพี่น้องหรือลูกหลานของคนหูหนวก ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่แปลความจากภาษามือเป็นภาษาพูดนั้นส่วนใหญ่เป็นครูสอนคนหูหนวกที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา

ปัจจุบันการให้บริการล่ามภาษามือในประเทศไทยมีหน่วยงานหลักอยู่ 3 หน่วยงาน คือ

1. มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวก ในพระบรมราชินูปถัมภ์ จัดบริการล่ามภาษามือทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ซึ่งเริ่มให้บริการมาตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2532 จนถึงปัจจุบันในช่วงแรกเป็นงานอาสาสมัครของครูอาจารย์โรงเรียนเศรษฐเสถียร จำนวน 8 คน ต่อมาในปี พ.ศ. 2533 ได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากมูลนิธิสื่อสร้างสรรค์และบริษัทน้ำมันบางจากจำกัด ผ่านทางมูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกฯ

2. สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ให้บริการแก่สมาชิกของสมาคมและคนหูหนวกทั่วไป โดยการขอรับบริการจากสมาคมคนหูหนวกฯ ได้ตามระเบียบการใช้ล่ามของสมาคม

ค่าใช้จ่ายในการขอรับบริการ สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

3. โรงเรียนสอนคนหูหนวกหรือโรงเรียนโสตศึกษาทั่วประเทศ ซึ่งโรงเรียนดังกล่าวมีบริการล่ามภาษามือไว้บริการชุมชนตามที่ได้รับการร้องขอ

บรรณานุกรม

- มลิวัลย์ ธรรมแสง. ล่ามภาษามือ. เอกสารประกอบโครงการพัฒนาล่ามภาษามือ.มูลนิธิธิดานุเคราะห์คนหูหนวกในพระบรมราชินูปถัมภ์ และโรงเรียนเศรษฐเสถียร. 2539.
- Solow, S.N. **Sign Language Interpreting : a basic resource book NAD 814 Thayer.** Silver Spring, Maryland, 1981.
- Sterberk, M.L., C.C. Tipton, and J.D. Schein. **Curriculum Guide for Interpreter Training, Deafness Research and Training Center.** New York : School of Education New York University. 1973.